

KATONA NIKOLAS

A MAI OKTATÁSI RENDSZER HIBÁI EGY KEZDŐ PEDAGÓGUS SZEMSZÖGÉBŐL (2. RÉSZ)

Az előző írásomban kifejtettem, hogy mennyi tényező befolyásolja a rendszerbe besimuló hibákat, de felvettem annak lehetőségét is, hogy korszerű módszerekkel másképpen is hozzá lehet állni a mai oktatási rendszerhez. Mit és érték változás alatt?

Nem a hagyományosan vett porosz típusú tanítást kéne alkalmaznunk, ahol a pedagógus lelki, akár fizikai erőszakkal kényszeríti rá a diákot a tantárgy tanulására. Nem is egy szabályok nélküli egységre gondolok, amit kaotikus elemek vesznek körül. Manapság elveszett az az emberi érték, ami nem csak az egyes tanintézményekben nincsen meg, de az emberi társadalomból is hiányzik: a kölcsönös tisztelet és a másik iránt való érdeklődés. Vizsgáljuk meg egy kicsit alaposabban a tanárok és diákok közötti viszonyt! Itt az ideje, hogy belássuk, a tudásunk átadása csakis akkor ért célt és lehet hatásos, ha megadjuk a tiszteletet a diákoknak – és ők is ugyanúgy nekünk. A tisztelet kivívása nem abból áll, hogy érzékeltetjük, mi vagyunk a diktatórikus eszközökkel felvértezett egyének, akiknek parancsszavait követni kell. Fontos az, hogy ismerjük a tanuló hátterét, és biztosítsuk őt arról, ha problémája van, hozzánk bátran fordulhat

és segítő kezekre talál. Praxisom során volt olyan kollegám, aki azt mondta, hogy neki nem számít a szeretet, csak tiszteljük. Nem tudtam egyetérteni ezzel a pedagógiai szemléletmóddal, hiszen a tiszteletet ki lehet harcolni, de azt, hogy a tanárt szeressék, már nehezebb elérni. Nem mindegy, hogy úgy lépünk be az osztályterembe, hogy a gyerekek várják az órát, és egy kellemes légkör veszi őket körül, vagy a tiszteletet „kiparancsolva” szorongnak egész órán. Le kell számolnunk azzal a hamis képzettel, hogy a diák egy üres edény, akinek a fejét meg kell tölteni. A másik oldalról ugyanígy félre kell tenni azt az előítéletet, hogy a tanár egy zsarnok, aki munkájával meg akarja törni a fiatalabb generációt. A tudás csupán ott virágzik, ahol annak kellő odafigyeléssel és gyengédséggel művelték a táptalaját.

Az előző írásomban említettem, hogy gyakran törekszünk a lexikális tudás tanítására. Egy olyan oktatási rendszert kéne létrehozunk, ahol nem a törvények és különböző definíciók átadása dominál, mert az egyes információmennyiséget a Google-keresővel másodpercek alatt ki lehet keresni, hanem a gyakorlati és szellemi tudás fejlesztése kerül középpont-

ba. Egy olyan törekvést szeretnék látni, ahol a lényeg nem a fiatal generáció megtörése, hanem az egyes egyéniségek kibontakozásának támogatása. Hiszen minden tanulónak van önálló világnézete, előítéletek nélkül ki tudja fejezni magát, még ha a véleménye nem is azonos a közösség nézetével. A fiatalok tudnak intelligens módon érvelni és vitázni, tudják, mi a különbség az igazságérzet és a valóság között, kifinomult az érzelmi intelligenciájuk és kellően elfogadottak és nyitottak az új és a világ dolgai iránt. Ezek kifejezéséhez az is kell, hogy az őket képző pedagógusok nyitottak és elfogadóak legyenek velük szemben.

Elérkeztünk a 21. századba, ami legfőképpen a technika kora, de emellett fontos kihangsúlyozni, hogy a készségek, a kreativitás és a szellemi tudás kora is. Erre oda nem figyelni elég nagy hiba. Akkor lenne a rendszer a legtokeletesebb, ha végre nem a központosításon dolgoznánk, vagyis nem az egyéniségek beolvasztása, egy értékek nélküli droidtömeg létrehozása lenne a cél. Éppen abban rejlik a mindennapi tanítás szépsége, hogy számtalan különböző egyéniséggel találkozunk az ember. Van, aki jó a természettudományok terén, vannak olyanok, akik művészeti

tehetségekkel rendelkeznek. Azt kéne elfogadnunk, a tanulóknak azt kéne fejlesztenünk, ami megfelel az érdeklődési körüknek – és élvezettel csinálnák az adott feladatokat. Hirdetnünk kéne, hogy nem baj, ha valaki kilóg a sorból. Mindenki nyugodtan lehessen különböző! Azzal mindenki egyetért, hogy vannak bizonyos dolgok, amikben egyformák vagyunk, de éppen az eltérés adja meg valaminek a varázsát. Elértük azt a pontot, amikor azt gondolom, hogy ha ezt a mai rendszert mindenütt együtt a szemétdombra hajítanánk, már azzal is a fejlődés útjára lépnénk. Kemény szavak, de legalább kapnánk egy tiszta lapot.

A másik fontos dolog, amit én kiűszöbölnek, az az egyes kötelező tanegységek, ill. az egyes évfolyamokba való beosztás. Tartson rövidebb ideig az általános iskola! Felesleges a diákokat 9 évig olyan tananyagokkal traktálnunk, amit az életben nem használnak fel. Vagy ha maradna is a kötelező iskolalátogatottsági év, akkor ott ne feltétlenül az oxidációs számok kiszámításáról vagy a fénysebesség magyarázatáról szóljon a tananyag, hanem alapvető értékekről és a mindennapok során használt dolgokról. Nem kell speciális tudást ráerőszakolni a gyerekekre. Folytonos probléma a gazdaságban, hogy alig van fiatal munkaerő. Ezzel egyetértek. Ha valaki nem szeretne fizikai munkát végezni – mert mára divattá vált, hogy minden gyerek menjen egyetemre –,

a legjobb esetben is csak 24 vagy 25 évesen kerül ki a munkaerőpiacra. Ezt az amúgy is hosszú folyamatot pedig óriási mértékben növeli a kilenc, szerintem szükségtelen ismeretek felhalmozódásával töltött év.

A másik nagy kérdés a középiskolák problematikája. Sokakban az a tévképzés él, hogy aki gimnáziumba jár, már félig kész az egyetemre. Én is anno gimnáziumba jártam, de sajnos ott sem kezelik néha úgy az embert, mintha félig felnőtt lenne, hanem a sok tananyagot próbálják nagyon rövid időn az ember fejébe tuszkolni. Úgy vélem, a gimnáziumoknak és bármilyen középiskolának e tekintetben jóval sokszínűbbnek kellene lenniük. Magyar szakos tanárként mondhatom, hogy egy irodalomóra ne arról szóljon, hogy megbeszéljük az adott mű tartalmát, hanem arról, hogy a recepció alapján milyen katartikus élményt vagy milyen érzelmi hangulatot váltott ki belőlünk az adott szöveg. Ezáltal tágíthatnánk a diákok a világgépét, és megfelelő vitakultúrát alakíthatnánk ki a fiatalok között. Természetesen a vitakultúra gyakorlása más tantárgy esetében is fontos volna.

El kell érünk azt, hogy az iskolába járás ne szenvedés, hanem szórakozás legyen. Hogy ez mit is jelent? Én az általános iskolák és a középiskolák végzős évfolyamaiban hagynám, hogy a diákok maguk válasszák ki, milyen tantárgyakat szeretnék tanulni, és ezeket emelt óraszámúban engedném

nekik tanulni. Emellett mindenkinek a képességeihez mérten kellene teljesítenie a feladatait. Ezzel szorosan összefügg az értékelés kérdése, ami külön téma lehetne. Fontos tudatosítanunk: a jegyeknek nem a diákok minősítésére, hanem ösztönzésére kéne szolgálniuk.

Az utolsó fontos tényező a dolgozatok és felmérők kérdése. Most mindannyian nézzünk magunkba, és tegyük fel a kérdést: tényleg az a feladatunk, hogy minden hónapban kisebb röpdolgozatokat, témazárókat és egyéb dolgokat írassunk, hogy szegény tanulónak legyen húsz jegye? Mi az életre akarjuk őket felkészíteni vagy a dolgozatokra? Legyenek felmérések, mert kellenek az ellenőrzések, de ne jegyekkel, hanem ösztönző bírálatokkal történjenek ezek! A cél pedig annak felismerése legyen, hogy az anyagot mennyire tudják követni a diákok. Emellett bevezetném még a gazdasági órákat, amik kellenek a mindennapokhoz, illetve a filozófiaórákat is. A filozófiaóra azt a célt szolgálná, hogy a diákok az egyik legfontosabb tudást, a saját világnézet kialakításának módszerét sajátítsák el.

Ebben a cikkben próbáltam rávilágítani azokra a tényezőkre, amik fontosak lehetnek a tanuló szempontjából, hogy hatékonyabb legyen az oktatás. Következő írásomban próbálom megvizsgálni azokat a problémákat, amiket minket, pedagógusokat érint – mert a mérlegnek két oldala van.

